

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
DLA GMINY LIMANOWA
NA LATA 2019-2021**

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
2.	PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	4
3.	DIAGNOZA SPOŁECZNO – DEMOGRAFICZNA GMINY	6
3. 1.	OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW	6
3. 2.	SYSTEM EDUKACJI.....	7
3. 3.	WSPIERANIE RODZINY	10
3. 4.	PIECZA ZASTĘPCZA	11
3. 5.	POMOC SPOŁECZNA.....	11
4.	ADRESACI PROGRAMU	14
5.	REALIZATORZY PROGRAMU	14
6.	METODA TWORZENIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	15
7.	MONITORING I EWALUACJA.....	15
8.	CELE STRATEGICZNE	15
9.	PRZEDSIĘWZIĘCIA, WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I HARMONOGRAM REALIZACJI	17
10.	SPIS TABEL I WYKRESÓW	21

1. WPROWADZENIE

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Limanowa na lata 2019-2021 jest dokumentem opartym na przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która w art. 176 pkt 1 zawiera zapis o opracowaniu i realizacji, w ramach zadań własnych gminy, trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Limanowa na lata 2019-2021 jest kontynuacją poprzedniego Programu na lata 2016-2018, a jego głównym założeniem jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie systemu profilaktyki, wsparcia dzieci oraz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z terenu Gminy Limanowa.

W świetle założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i powinna być świadczona przez specjalistów w ramach spójnego systemu pracy środowiskowej.

Rodzina jest pierwszym naturalnym środowiskiem człowieka. Jest to najważniejsza i podstawowa komórka społeczna. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma wpływ na to, jak kształtują się nasze prawidłowe wartości. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewniającym bezpieczeństwo emocjonalne, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

2. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

- 1) Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 1111). Od 2011 roku Ustawodawca objął szczególną ochroną i pomocą rodziny przeżywające trudności w wychowaniu i opiece nad dziećmi. Ustawa nakłada na gminy szereg zadań własnych, m.in: opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci, finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym; sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie; prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ustawa wprowadziła do systemu pomocy osobę asystenta rodziny, który ma pełnić zasadniczą rolę we wspieraniu rodziny i dziecka. Asystenci mogą proponować realną pomoc, a także dokonując analizy sytuacji poszczególnych rodzin, proponować najskuteczniejsze wsparcie i kierować osoby zainteresowane do uczestnictwa w grupach samopomocowych, programach lub współpracy z pracownikami socjalnymi bądź specjalistami.

- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 1507). Zgodnie z art. 6 ust. 14 „rodzina oznacza osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Ustawa określa również zasady, rodzaj, cel przyznanej rodzinie pomocy. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.
- 3) Ustawa o przeciwdziałania przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. (Dz. U. z 2015r., poz.1390 z późn. zm.). Zgodnie z art. 6 w/w ustawy pkt 2. „Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach

zagrożonych przemocą w rodzinie; zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia; tworzenie zespołów interdyscyplinarnych”.

- 4) Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tekst jednolity Dz.U. 2018 poz. 2137 z późn. zm.)
- 5) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.)
- 6) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1390)
- 7) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1481).
- 8) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z późn. zm.).
- 9) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm).
- 10) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 473)
- 11) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. poz. 1720).
- 12) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Limanowa na lata 2016-2021

3. DIAGNOZA SPOŁECZNO – DEMOGRAFICZNA GMINY**3. 1. OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW**

Na terenie Gminy Limanowa w 2018 roku mieszkało 25 621 osób. Odnotowuje się coroczny wzrost liczby mieszkańców gminy, co widać na poniższym wykresie.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Limanowa w latach 2012 – 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG

Udział procentowy mieszkańców gminy w wieku przedprodukcyjnym wynosił w roku 2018 24,6%. Z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym to 61,6%, a w wieku poprodukcyjnym 13,8%. Badania począwszy od 2012 roku wykazały, że następuje wzrost liczby osób starszych, oraz utrzymywanie się wysokiego poziomu osób w wieku młodym oraz w miarę stabilny odsetek osób w wieku produkcyjnym. Taka struktura wieku ludności w gminie nadaje jej charakter „młodej demograficznie”. Pozytywny jest również fakt wysokiego poziomu urodzeń oraz dodatniego przyrostu naturalnego. Szczegółowe dane zamieszczono w poniższych tabelach.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Limanowa w latach 2012-2018, ze względu na ekonomiczne grupy wiekowe

	Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny		Razem
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób
2012 rok	6239	25,4	15207	61,9	3113	12,7	24 559
2014 rok	6177	24,8	15503	62,3	3209	12,9	24 889
2016 rok	6166	24,4	15685	62,2	3386	13,4	25237
2017 rok	5886	23,2	16125	63,4	3414	13,4	25425
2018 rok	6290	24,6	15785	61,6	3546	13,8	25621

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG

Tabela 2. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w Gminie Limanowa w latach 2012-2018

	Urodzenia	Zgony	PN
2012 rok	352	195	157
2014 rok	363	188	175
2016 rok	338	174	164
2017 rok	369	190	179
2018 rok	421	195	226

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

3. 2. SYSTEM EDUKACJI

W Gminie Limanowa obsługą placówek oświatowych zajmuje się Gminny Zespół Obsługi Szkół. W roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało 16 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz łącznie 4 przedszkola publiczne i niepubliczne. Do oddziałów przedszkolnych uczęszczało łącznie 575 dzieci. Jest to liczba większa niż w roku szkolnym 2016/2017. Natomiast zmniejszyła się liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli tj. wynosząc w 2018 roku 163 (172 dzieci uczęszczało w roku 2016/2017).

Tabela 3. Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych i przedszkola niepubliczne w Gminie Limanowa

Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	liczba dzieci w roku szkolnym 2015/2016	liczba dzieci w roku szkolnym 2016/2017	liczba dzieci w roku szkolnym 2018/2019
Szkoła Podstawowa im Juliana Tuwima w Kaninie	17	12	12
Szkoła Podstawowa im Królowej Jadwigi w Wysokiem	17	9	18
Zespół Szkół im. St. Wyspiańskiego w Mordarce / Szkoła Podstawowa im. Stanisława Wyspiańskiego w Mordarce	66	62	68
Zespół Szkół im. ks. Józefa Górszczyka w Pisarzowej/ Szkoła Podstawowa im. Ks. Józefa Górszczyka w Pisarzowej	31	29	35
Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Męcynie/ Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Pawła II w Męcynie	42	41	38
Szkoła Podstawowa im. Konstytucji 3 Maja w Męcynie	14	16	17
Szkoła Podstawowa im. Królowej Korony Polskiej w Kłodnem	38	40	35
Zespół Szkół nr 1 im. B. Westerplatte w Starej Wsi/ Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Bohaterów Westerplatte	36	45	53

w Starej Wsi			
Zespół Szkół im. Stanisława Konarskiego w Starej Wsi/Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Stanisława Konarskiego w Starej Wsi	19	30	46
Szkoła Podstawowa nr 1 im. T Kościuszki w Siekierczynie	21	19	20
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Z. Krasińskiego w Siekierczynie	27	31	31
Zespół Szkół im. Wł. Reymonta w Pasierbcu/ Szkoła Podstawowa im. Wł. Reymonta w Pasierbcu	35	40	62
Szkoła Podstawowa w Młynem	36	30	34
Zespół Szkół im. St. Wyspiańskiego w Rupniowie Szkoła Podstawowa im. Stanisława Wyspiańskiego w Rupniowie	50	48	58
Szkoła Podstawowa im. Marii Dąbrowskiej w Nowym Rybiu	15	21	34
Szkoła Podstawowa w Starym Rybiu	-	-	14
Razem gmina	464	473	575
Przedszkola Publiczne i Niepubliczne	liczba dzieci w roku szkolnym 2015/2016	liczba dzieci w roku szkolnym 2016/2017	liczba dzieci w roku szkolnym 2018/2019
Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Męcinie/ Przedszkole Montessori w Męcinie	32	54	56
Niepubliczne Przedszkola Integracyjne "Chatka Małego Skrzatka"	45	82	77
Przedszkole "Słoneczko" w Siekierczynie	34	36	30
Razem gmina	111	172	163

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZOS

Liczba uczniów szkół podstawowych w roku monitorowanym wynosiła 2098, a liczba uczniów klas gimnazjalnych pozostających w szkołach podstawowych ze względu na zmianę systemu edukacji w Polsce wynosiła 181. Ze względu na wspomnianą zmianę, która przyczyniła się do likwidacji gimnazjum i włączenia klas gimnazjalnych w struktury ośmioklasowych szkół podstawowych, nastąpiło w Gminie Limanowa zlikwidowanie Zespołów Szkół i przekształcenie ich w Szkoły Podstawowe. W 2018 roku na terenie gminy funkcjonowało 16 szkół podstawowych oraz 6 oddziałów z klasami gimnazjalnymi. Łącznie w szkołach podstawowych uczyło się 2279 uczniów i jest to liczba nieco większa niż w roku 2016/2017.

Tabela 4. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Limanowa

Szkoła Podstawowa	liczba uczniów w roku szkolnym 2015/2016		liczba uczniów w roku szkolnym 2016/2017		liczba uczniów w roku szkolnym 2018/2019	
	SP	Gim	SP	Gim	SP	Gim
Szkoła Podstawowa im Juliana Tuwima w Kaninie	40	0	41	0	62	-
Szkoła Podstawowa im Królowej Jadwigi w Wysokiem	63	0	56	0	67	-
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Konstytucji 3 Maja w Męcinie	53	0	47	0	59	-
Szkoła Podstawowa im. Królowej Korony Polskiej w Kłodnem	92	0	86	0	115	-
Szkoła Podstawowa nr 1 im. T Kościuszki w Siekierczynie	89	0	77	0	106	-
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Z. Krasińskiego w Siekierczynie	98	0	95	0	124	-
Szkoła Podstawowa w Młynnem	88	0	91	0	105	-
Szkoła Podstawowa im. Marii Dąbrowskiej w Nowym Rybiu	81	0	72	0	101	-
Zespół Szkół nr 1 im. B. Westerplatte w Starej Wsi/ Szkoła Podstawowa nr 1 im. B. Westerplatte w Starej Wsi	143	70	132	59	197	17
Zespół Szkół im. Stanisława Konarskiego w Starej Wsi/ Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Stanisława Konarskiego w Starej Wsi	81	85	70	78	102	19
Zespół Szkół im. Wł. Reymonta w Pasierbcu/ Szkoła Podstawowa im. Wł. Reymonta w Pasierbcu	136	74	124	65	171	22
Zespół Szkół im. St. Wyspiańskiego w Rupniowie/ Szkoła Podstawowa im. St. Wyspiańskiego w Rupniowie	131	109	142	99	193	0
Zespół Szkół im. St. Wyspiańskiego w Mordarce / Szkoła Podstawowa im. St. Wyspiańskiego w Mordarce	189	155	186	133	271	37
Zespół Szkół nr 1 im. ks. Józefa Górszczyka w Pisarzowej/Szkoła Podstawowa im. ks. Józefa Górszczyka w Pisarzowej	148	139	140	124	181	29
Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Męcinie/ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Męcinie	194	169	171	169	229	57
Szkoła Podstawowa w Starym Rybiu	-	-	-	-	15	-
Razem gmina	1626	801	1530	727	2098	181
Razem SP i Gimnazjum	2427		2257		2279	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZOS

3.3. WSPIERANIE RODZINY

W roku 2018 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej w celu realizacji tego zadania zatrudnił jednego asystenta rodziny. Zatrudnienie było realizowane w ramach środków rządowego Programu „Asystent rodziny 2018” Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz środków własnych gminy.

Asystent rodziny współpracował z 14 rodzinami, 4 z nich zostały zobowiązane do współpracy postanowieniem Sądu Rejonowego w Limanowej, pozostałych 10 rodzin było wspieranych za ich zgodą i aktywnym udziałem.

Wykres 2. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny w Gminie Limanowa w latach 2014 - 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 5. Asystent rodziny w Gminie Limanowa w latach 2014-2018

	2014 rok	2016 rok	2018 rok
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	2	3	4
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny	10	11	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

3.4. PIECZA ZASTĘPCZA

Wg danych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 roku funkcjonowało 15 rodzin zastępczych, w których zostały umieszczone dzieci z terenu Gminy Limanowa. Łączna liczba dzieci z terenu Gminy Limanowa umieszczona ogółem w rodzinach zastępczych wynosiła 30.

Tabela 6. Rodzinna piecza zastępcza dzieci z terenu Gminy Limanowa w latach 2016-2018

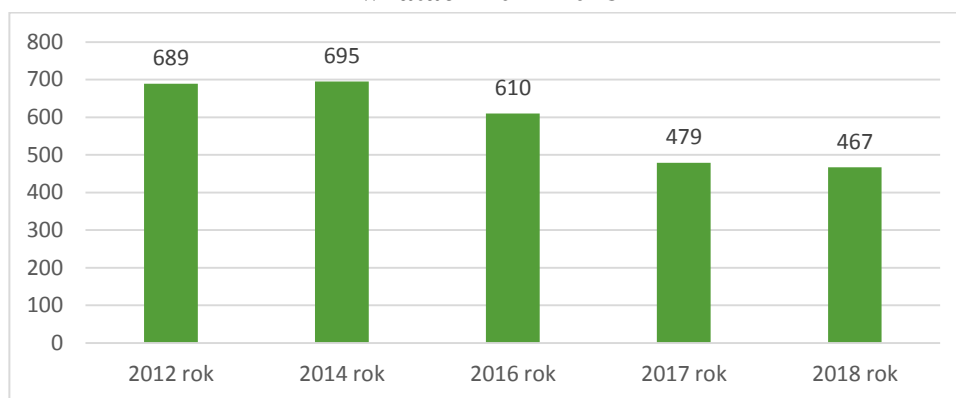
	2016 rok	2018 rok
Liczba rodzin, w których zostały umieszczone dzieci z terenu Gminy Limanowa	13	15
Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych	24	30
W tym dzieci w rodzinach spokrewnionych z dzieckiem	19	18
W tym dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych	5	11
W tym liczba dzieci w rodzinach zawodowych	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR

3. 5. POMOC SPOŁECZNA

Na terenie Gminy Limanowa w 2018 roku blisko 6,0% mieszkańców było objętych świadczeniami pomocy społecznej. Łączna liczba rodzin wymagających wsparcia ze strony pomocy społecznej wyniosła w 2018 roku 467 rodzin.

Wykres 3. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez GOPS w Gminie Limanowa w latach 2012-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W 2018 roku największą grupą były gospodarstwa jednoosobowe stanowiące ponad 30% ogółu. Sporą część zajmowały również gospodarstwa, w których funkcjonowało 6 osób i więcej, tj. 18,4%.

Tabela 7. Skład gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Limanowa w latach 2012-2018

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok	
	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %
1 osoba w rodzinie	129	18,7	129	18,6	143	23,4	132	27,6	144	30,8
2 osoby w rodzinie	73	10,6	73	10,5	65	10,7	66	13,8	56	12,0
3 osoby w rodzinie	81	11,8	69	9,9	76	12,5	62	12,9	65	13,9
4 osoby w rodzinie	116	16,8	117	16,8	90	14,8	59	12,3	56	12,0
5 osób w rodzinie	123	17,9	125	18	102	16,7	67	14	60	12,8
6 i więcej osób w rodzinie	167	24,2	182	26,2	134	22	93	19,4	86	18,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W 2018 roku rodziny z dziećmi stanowiły 51,0% ogółu. Skład tych rodzin w 2018 roku to głównie rodziny z 2 i z 1 dzieckiem.

Tabela 8. Liczba dzieci w rodzinach korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Limanowa w latach 2012-2018

Liczba dzieci w rodzinie	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok	
	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %	L. rodzin	Udział %
1 dziecko	99	22,9	93	20,8	78	22,1	58	22,6	55	23,1
2 dzieci	132	30,5	121	27,1	100	28,3	76	29,5	68	28,6
3 dzieci	102	23,6	113	25,3	91	25,8	57	22,2	50	21,0
4 dzieci	54	12,5	72	16,1	42	11,9	30	11,7	37	15,5
5 dzieci	24	5,5	25	5,6	19	5,4	17	6,6	18	7,6
6 dzieci	10	2,3	14	3,1	15	4,2	13	5,1	7	2,9
7 i więcej	12	2,8	9	2	8	2,3	6	2,3	3	1,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Wśród problemów społecznych występujących w rodzinach, głównymi powodami korzystania ze wsparcia systemu pomocy społecznej w 2018 roku było ubóstwo (63,2%) i długotrwała lub ciężka choroba (61,0%). Rodziny, które zgłosiły się o pomoc społeczną z powodu występującej niepełnosprawności stanowiły 52,2%. Odsetek rodzin, w których występowały osoby bezrobotne stanowiły 31,3%. Udział procentowy rodzin, które uzyskały pomoc z powodu występujących problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz z powodu bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego wynosił 1,9%. Rodziny niepełne, w których występował ten problem stanowiły zaledwie 0,6% ogółu rodzin, a rodziny wielodzietne 0,4%. Pomoc społeczna w 2018 roku zapewniała wsparcie dla 9 rodzin bezradnych opiekuńczo-wychowawczo.

Tabela 9. Powody udzielenia pomocy społecznej w Gminie Limanowa (2012-2018)

	2012 rok		2014 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok	
	l.rodzin	%	l.rodzin	%	l.rodzin	%	l.rodzin	%	l.rodzin	%
Ubóstwo	450	65,3	435	62,6	428	70,2	337	70,4	295	63,2
Sieroctwo	0	0	1	0,1	0	0	0	0	0	0,0
Bezdomność	1	0,1	1	0,1	2	0,3	0	0	1	0,2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	177	25,7	153	22	172	28,2	118	24,6	119	25,5
W tym: Wielodzietność	175	25,4	151	21,7	172	28,2	117	24,4	115	24,6
Bezrobocie	323	46,9	367	52,8	285	46,7	179	37,4	146	31,3
Niepełnosprawność	267	38,8	272	39,1	251	41,1	247	51,6	244	52,2
Długotrwała lub ciężka choroba	303	44	294	42,3	304	49,8	285	59,5	285	61,0
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	68	9,9	86	12,4	54	8,9	17	3,5	9	1,9
W tym: rodziny niepełne	50	7,3	41	5,9	40	6,6	8	1,7	3	0,6
W tym: rodziny wielodzietne	13	1,9	38	5,5	9	1,5	2	0,4	2	0,4
Przemoc w rodzinie	35	5,1	20	2,9	9	1,5	11	2,3	10	2,1
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Alkoholizm	23	3,3	25	3,6	31	5,1	36	7,5	34	7,3
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	0,6	3	0,4	1	0,2	0	0	2	0,4
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Zdarzenie losowe	2	0,3	1	0,1	5	0,8	3	0,6	2	0,4
Sytuacja kryzysowa	0	0	1	0,1	2	0,3	0	0	0	0,0

Kłeska żywiolowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1,9
----------------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Limanowej w 2018 roku udzielane było wsparcie dla rodzin, również tych z problemami opiekuńczo wychowawczymi, w postaci programów oraz innych świadczeń takich jak:

- Program „Rodzina 500+” – z którego skorzystało 2501 rodzin;
- Program „Za życiem” – GOPS przyjął 2 wnioski o świadczenie "za życiem" oraz wykonał dwie decyzje Wojewody Małopolskiego. Z tej formy pomocy skorzystały 4 rodziny;
- Program „Karta Dużej Rodziny” – wydano karty dla 145 rodzin wielodzietnych;
- Wieloletni program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” - ogólna liczba osób objętych programem wynosiła w 2018 roku 934 osoby, z tego 463 osoby były objęte wsparciem w postaci posiłku. Łącznie 44 dzieci w wieku przedszkolnym objęto programem oraz 530 uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. Program od 2019 roku zmienia nazwę na „Posiłek w szkole i w domu”;
- Program „Dobry Start”, z którego skorzystało w 2018 roku 2486 rodzin;
- Pomoc żywnościowa, z której skorzystało 970 osób;
- Program „Wypoczynek letni”, którego skorzystało w 2018 roku 24 dzieci;
- Program „Rodziny adopcyjne”, z którego skorzystało 29 rodzin;
- Program „Szlachetna paczka”, z którego skorzystało 8 rodzin.

4. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są rodziny mieszkające na terenie Gminy Limanowa przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (rodziny dotknięte bezrobociem, ubogie, doświadczające przemocy domowej, uzależnione od alkoholu, narkotyków i innych używek, małeletnie matki, małeletni ojcowie oraz rodziny przeżywające trudności związane ze stanem zdrowia swoim i dzieci, zdarzeniami losowymi jak również sytuacjami kryzysowymi, itp.), zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska. Program skierowany jest również do przedstawicieli instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

5. REALIZATORZY PROGRAMU

- a. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej jako organizator pracy z rodziną
- b. Urząd Gminy Limanowa
- c. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- d. Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Przemocy w Rodzinie
- e. Specjaliści z Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, działającego przy GOPS Limanowa

- f. Placówki oświatowe
- g. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Limanowa

6. METODA TWORZENIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Proces konstruowania głównych kierunków polityki społecznej gminy przebiegał według 3 etapów:

1. Diagnoza systemu wspierania rodziny w środowisku lokalnym - której celem było zidentyfikowanie głównych grup problemów i kwestii społecznych w gminie w oparciu o wyniki analizy wtórnej danych zastanych i uporządkowanie ich w związku przyczynowo – skutkowe.
2. Analiza głównych celów programu - które umożliwiły wskazanie i identyfikację strategicznych celów i ich wzajemnej zależności zgodnie z kryterium „cel – środek do jego osiągnięcia”. Celowi generalnemu przypisano cele strategiczne i kierunki działań szczegółowych oraz wskazano tzw. przedsięwzięcia, które stanowią podstawę do realizacji Programu.
3. Określenie wskaźników realizacji - które umożliwiły wskazanie stopnia realizacji założonych celów Programu. Założono, iż wskaźniki realizacji wskazują zakładaną wartość do osiągnięcia w horyzoncie czasowym do 2021 roku.

7. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Monitoring i ewaluacja stopnia realizacji będzie dokonywana nie rzadziej niż raz w roku. Ze względu na fakt, że Program będzie obowiązywał od 2019 roku pierwsza cenzura ewaluacyjna zostanie dokonana w roku 2020.

8. CELE STRATEGICZNE

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz konsultacji z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Limanowej przyjęto następujące cele strategiczne:

- 1) Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostarczenie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych
- 2) Wspieranie rodzin w umacnianiu ich roli i funkcji opiekuńczo – wychowawczej
- 3) Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa

9. PRZEDSIĘWZIĘCIA, WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH, PODMIOTY ODPOWIEDZIALEN ZA REALIZACJĘ, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I HARMONOGRAM REALIZACJI

Cel strategiczny	Przedsięwzięcia	Wskaźnik realizacji	Źródło weryfikacji	Odpowiedzialni za realizację	Źródło finansowania	Harmonogram realizacji
Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego poprzez dostarczenie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.	Świadczenie pracy socjalnej kierowanej do rodziny, grupy i środowiska lokalnego	Liczba rodzin objętych pracą socjalną przez GOPS	Sprawozdanie roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Realizacja sytemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci objętych systemem stypendialnym	Urząd Gminy - rozliczenie wykorzystania dotacji przyznanej na wypłatę świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym	Urząd Gminy, Jednostki organizacyjne gminy	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	Wypłata stypendiów kilka razy do roku
	Realizacja Programu Rodzina 500+	Liczba rodzin objętych programem	Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy,	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Realizacja Programu Karta Dużej Rodziny	Liczba rodzin objętych programem	Sprawozdanie z realizacji art.19 pkt 1-5 ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o KDR	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy,	praca ciągła w zależności od potrzeb

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY LIMANOWA NA LATA 2019-2021

	Realizacja Programu Posiłek w Szkole i w domu ¹	Liczba osób objętych programem	Sprawozdanie	GOPS, GZOS	Budżet Państwa, budżet gminy, inne źródła	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Realizacja Programu Za Życiem	Liczba rodzin objętych programem	Kwartalne sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy,	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Realizacja świadczeń rodzinnych	Liczba rodzin objętych świadczeniami	Kwartalne sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy,	praca ciągła w zależności od potrzeb
Wspieranie rodzin w umacnianiu ich roli i funkcji opiekuńczo – wychowawczej	Kierowanie asystentów do pracy z rodziną, w której występują problemy opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	Sprawozdanie GOPS z realizacji zadań ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Organizacja festynów i pikników rodzinnych	Liczba imprez	Jednostki organizacyjne Gminy Limanowa	Urząd Gminy i jednostki organizacyjne Gminy Limanowa	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	Kilka razy do roku w zależności od potrzeb

¹ Wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, jest programem wspierania finansowego gmin w zakresie realizacji zadań własnych o charakterze obowiązkowym określonych w art. 17 ust. 1 pkt 3 i pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Program obowiązywał w latach 2014-2020. Od 01.01.2019 roku zmienił on nazwę na „Posiłek w szkole i w domu” i został przyjęty na lata 2019-2023

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY LIMANOWA NA LATA 2019-2021

	Organizacja grup wsparcia w celu wymiany doświadczeń dla rodzin	Liczba grup wsparcia	Sprawozdanie z realizacji zadań ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	3-4 razy do roku w zależności od potrzeb
	Systematyczna praca asystentów z rodzinami wymagającymi wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychow.	Liczba asystentów	Sprawozdanie GOPS z realizacji zadań ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	GOPS	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	praca ciągła w zależności od potrzeb zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i art.15
Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa	Stałe rozwijanie współpracy z instytucjami i innymi organizacjami w celu lepszego rozeznania potrzeb i organizowania pomocy (Szlachetna Paczka, Caritas itp.)	Liczba instytucji współpracujących	Sprawozdanie	Urząd Gminy, Jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	praca ciągła w zależności od potrzeb
	Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin wymagających wsparcia /kolonie, obozy, akcja lato, akcja zima/	Liczba akcji	sprawozdanie	Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	Kilka razy do roku w zależności od potrzeb
	Utworzenie placówki wsparcia dziennego	Liczba placówek	Urząd Gminy informacja	Urząd Gminy	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	2021
	Dostępność poradnictwa psychologicznego i prawnego dla rodzin	Liczba rodzin objętych poradami	Sprawozdanie z działalności GOPS, sprawozdanie z działań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	GOPS, Urząd Gminy	Budżet Państwa, budżet gminy, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej, inne źródła	praca ciągła

10. SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELA 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY LIMANOWA W LATACH 2012-2018, ZE WZGLĘDU NA EKONOMICZNE GRUPY WIEKOWE	6
TABELA 2. URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY W GMINIE LIMANOWA W LATACH 2012-2018.....	7
TABELA 3. ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE PRZY SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I PRZEDSZKOŁA NIEPUBLICZNE W GMINIE LIMANOWA.....	7
TABELA 4. UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH W GMINIE LIMANOWA.....	8
TABELA 5. ASYSTENT RODZINY W GMINIE LIMANOWA W LATACH 2014-2018	10
TABELA 6. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA DZIECI Z TERENU GMINY LIMANOWA W LATACH 2016-2018.....	11
TABELA 7. SKŁAD GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY LIMANOWA W LATACH 2012-2018	12
TABELA 8. LICZBA DZIECI W RODZINACH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY LIMANOWA W LATACH 2012-2018.....	12
TABELA 9. POWODY UDZIELENIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE LIMANOWA (2012-2018).....	13
WYKRES 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY LIMANOWA W LATACH 2012 – 2018.....	6
WYKRES 2. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ ASYSTENTA RODZINY W GMINIE LIMANOWA W LATACH 2014 - 2018.....	10
WYKRES 3. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ PRZEZ GOPS W GMINIE LIMANOWA W LATACH 2012-2018	11

